

Vandet og træernes vækst

Meteorologerne kalder den foreløbige del af 2011 for et 'vejr-rigt' år. 2011 har nemlig i gennemsnit været både mildere, vådere og mere solrig end et gennemsnitsår.

Normalt falder der i gennemsnit 490 mm regn i løbet af årets første 9 måneder. I år faldt der 600 mm - dog fordelt nedbøren sig meget forskelligt rundt om i landet. På Lolland-Falster og i Midt- og Sønderjylland faldt der over 800 mm. Hvad værre var: mens foråret var tørt kom langt størstedelen af regnen i løbet af sommeren - med de kendte store gener for landbruget til følge.

Vand giver mertilvækst

Trods de store problemer, regnen stedvist førte med sig, er der i det mindste grund til at glæde sig over én ting: Træerne voksede bedre end normalt. Generelt er det nemlig sommernedbøren, som begrænser træernes vækst i vores klima. Derfor har mange træer haft en rigtig god sommer.

I Sverige, hvor man har haft en tilsvarende våd sommer, har en opgørelse vist en ekstra tilvækst på flere millioner kubikmeter. Det vil betyde en ekstra indtægt til skovejerne, når denne tilvækst høstes.

Men for meget vand giver problemer

Det overskydende vand, som træerne ikke kan bruge, skal dog helst væk igen. Jorden må ikke blive vandlidende.

Som næsten alle andre vækster, vi kender - fra pottplanter til landbrugsafgrøder - kan vores normale skovtræer ikke leve med, at rodzonen er vandmættet (undtagelsen er rødler). Rødderne har nemlig behov for ilt til deres vækst. Hvor der ikke er ilt i jorden, dør de dybere rødder, og vi får overfladiske, flade rodsystemer. Mest følsom er bøgen.

Det betyder for det første, at tilvæksten nedsættes. Det er jo umiddelbart mest af interesse for skovejeren, men vores omverden kan også forstå argumenterne om, at det samtidig betyder mindre produktion af biomasse, og det giver mindre kulstoflagring. Vi taler om et tab på 15-25%.

Hertil kommer, at kvaliteten og dermed værdien af det producerede træ ofte nedsættes på grund af 'fregner', 'brunkerne' og andre tilsvarende kalamiteter, som afspejler, at træerne ikke har det godt.

Og måske værst af alt: Træerne bliver ustabile og udsatte for stormfald, når de ikke er forankret ved dybe rødder. Det betyder mindre robuste skove - trist både for ejeren og for samfundet.

Høj vandstand giver et overfladisk rodsystem - her med stormfald til følge. Foto: Jan Hjeds.

Endelig betyder tidvist højtstående grundvand, at træerne bliver mere tørkefølsomme. Det kan umiddelbart virke mærkeligt, men mekanismen er enkel: Når vi har højtstående grundvand i en del af året, får vi et fladt rodnet. I en efterfølgende tørkeperiode mangler træerne så de dybe rødder, der kunne have hentet vand op fra undergrunden.

Det er altså af mange grunde vigtigt, at der er nogenlunde styr på vandet. Og det er hovedgrundene til, at mange danske skove er grøftet. Grøftningen har været det hjælpemiddel, som man har brugt for at skabe det nødvendige rodrum for træerne.

Grøftning i skovene – især i bøgeskovene – er et vigtigt hjælpemiddel til at sikre dybe rodsystemer. Foto: Per Hilbert, Gunderslevholm.

De kommende vandplaner

Der er dog andre interesser i spil. Ud fra et ønske om at skabe en biologisk bedre tilstand i vores vandløb foreslås i de nye vandplaner (som ikke er vedtaget endnu) at hæve vandstanden i mange vandløb – enten ved formindsket grødeskæring eller ved udlægning af grus. Det gælder også en række vandløb i skov.

I den forbindelse er det uhyre vigtigt at være opmærksom på bevoksningerne langs de berørte vandløb. Det er afgørende, at vandafledningen fra produktionsbevoksninger af især bøg ikke forringes. Ellers risikerer man – af de grunde, der er nævnt ovenfor – bevoksningernes opløsning med tab af store biologiske og økonomiske værdier til følge.

På fladt terræn skal man også være opmærksom på, at en forringelse af afstrømningen i vandløb i det tilgrænsende landbrugsland kan have en negativ virkning inde i skoven i form af forsumpning.

Det er derfor vigtigt, at skovejerne – uanset om de er landmænd eller ej – følger med i, hvad der sker med de kommende vandplaner.

Vand giver også rigdom – vådområder i skovene

Når alt dette er sagt, er det dog vigtigt at gøre opmærksom på, at der også er store naturværdier knyttet til vandløb og fugtige pletter i skovene. De ovennævnte bekymringer gælder kun de 80-90% af skovene, der er produktionsbevoksninger.

Vandløb og vådområder er levested for utallige organismer, især smådyr og insekter, som igen er fødegrundlag for en lang række fugle.

Vandet i skovene giver ikke kun problemer. Vandløb og vådområder er vigtige biotoper for mange smådyr, insekter og fugle. Og de øger skovenes herlighedsværdi. Foto: Per Hilbert, Løndal

Så der må i skovbehandlingen blive tale om en balance, hvor man sørger for, at produktionsbevoksningerne får mulighed for en dyb og god rodudvikling samtidig med, at man tager hensyn til og beskytter – og måske oven i købet forbedrer – de reelle vådområder.

Per Hilbert (phi@skovdyrkerne.dk)